BUXORO ME'MORIY OBIDALARNING JAHON BADIIY MADANIYATIDAGI O'RNI, QADIMIY TARIXIY YODGORLIKLARGA QISQACHA TASNIF.

Tasviriy va amaliy bezak san'ati mutaxasisligining 1-bosqich magistiri .Mahmudova Mohigul Ixtiyorovna .

Buxoro Davlat Universiteti. O'zbekiston Respublikasi.

Annotatsiya: Mazkur maqolada Buxoro tarixiy yodgorliklarining o'rni, ularning me'moriy-badiiy xususiyatlari,milliy bezak san'ati rivojiga qo'shgan beqiyos hissasi hamda umuminsoniy madaniyatdagi roli yoritilgan.Shuningdek,Buxoro tarixiy yodgorliklardagi naqshlarda ranglarning o'zaro mutanosibliklari,girix, islimiy,geometric naqshlarning ma'no jihatdan uyg'unliklari,koshinkorlik,ganchkorlik va xattotlik san'atiningo'ziga xos talqinini ko'rish mumkin.Tarixiy yodgorliklarni asrash,o'rganish va zamonaviy raqamli texnologiyalar orqali ular targ'ib qilish masalasiga to'xtab o'tilgan.

Kalit so'zlar: Buxoro, tarixiy yodgorliklar, girix, islimiy, geometruk naqshlar,koshinkorlik, ganchkorlik,xattotlik,raqamli texnologiya,Buyuk Ipak yo'li.

Buxoro Markaziy Osiyodagi qadimiy, go'zal yurt. U o'zining shonli tarixi, go'zal qariyatlari, ko'hna yodgorliklari,muqaddas qadamjoylari bilan o'tmish charxpalagidan omon chiqqan madaniyat o'chog'i.Buyuk Ipak yo'lining chorrahasida joylashib ham savdo ham do'stlik rishtalari uzoq yillar davomida bog'lab kelgan, madaniyat va san'at an'analarining o'zaro muloqot maydonidir.

Buxoroning tarixiy yodgorliklari nafaqat o'z davrining qurilish tajribasi balki, muhandislik tafakkurini,xalqlarning badiiy tafakkuri va ma'naviy qadriyatlarini ham mujassam etadi.Bu yodgorliklarni o'rganish milliy badiiy merosni chuqur anglash,jahon san'ati taraqqiyotidagi o'ziga xos o'rnini belgilash hamda kelajak avlod uchun katta tajriba maktabini ham o'taydi.

Buxoro me'morchiligi uzoq taraqqiyot jarayonida shakllangan bo'lib, unda mahalliy qurulish an'analari islom me'morchiligi tamoyillari, va mintaqalararo

madaniy aloqalar ta’siri o’zaro uyg’unlashgan. Shahar hududida joylashgan masjidlar, madrasalar,maqbaralar,minoralar va tarixiy ansambllar o’zining konstruktiv yechimlari va bezaklari bilan ajralib turadi.

Buxoro me’moriy maktabining o’ziga xosliklaridan biri bino tuzilishi bilan bezak san’atining yaxlitlikligini ta’minlashdir. Peshtoqlar, gumbazlar, ravoqlar, ustunlar va devor yuzasidagi bezaklar me’moriy shakllarni to’ldirish bilan bir qatorda ularga alohida joziba baxsh etadi.

Buxoro mashhur tarixiy yodgorliklari va badiiy ahamiyati.

Ismoil Somoniy maqbarasi: Markaziy Osiyodagi eng qadimiy tarixiy yodgorliklardan biridir. Bu yodgorlik IX-X asrlarda pishiq g’ishtlardan nihoyatda murakkab geometric naqshlar orqali yaratilgan. G’ishtlar faqat qurilish materiali emas, balki badiiy bezak vazifasini ham bajaradi.Ularning turli yo’nalishda terilishi natijasida yorug’lik va soya uyg’unligi hosil bo’lib, bino sirtida nafis naqshlar yuzaga keladi. Ushbu obida memorchilikda materialning tabiiy xususiyatlaridan foydalanish,konstruktiv yechim va estetik ifodani birlashtirishning yorqin namunasidar.

Minorai Kalon. Buxoro shahrining eng qadimiy mashhur me’moriy ramzlardan biridan.XII arda bunyod etilgan minora o’zing balandligi,mutanosib tuzilishi, bezakli g’isht qatorlari va uzoqdan ko’zga tashlanadigan siliuti bilan ajralib turadi.Minora tanasidagi gorizantal bezak belbog’lari, g’isht terish usullarining almashinuvi va shakllarning takrorlanishi kompositsion ritmni yuzaga keltiradi.

Uning me’moriy yechimida mustahkamlik, vertical yo’nalish va badiiy nafislik o’zaro uyg’unlashgan.Minorai Kalonning jahon me’morchilikdagi ahamiyati uning mahalliy qurilish tajribasi, monumental shakl va bezak san’atida bir butun tizimida namoyon etishdir.

Chor Minor madrasasi: 1807 yilda qurilgan bo’lib, “to’rt minora “ degan ma’noni bildiradi. Binoning to’rtta minorasimon burji va moviy gumbazlari uniboshqa yodgorliklardan ajratadi. Muhim ahamiyatidan biri XIX asr Buxoro me’morchiligi va bezak san’atining o’ziga xos namunasidir.

Mir Arab madrasasi: Poyi Kalon majmuasining muhim qismi bo'lgan madrasa Buxoroning diniy ta'lim an'analari bilan bog'liq. Uning peshtoqi,gumbazlari va bezaklari Sharq me'morchiligiga xos xususiyatlarni namoyon etadi.

Buxoro tarixiy yodgorliklari san'atshunoslik nuqtayi nazaridan o'rganishda quyidagi jihatlari muhim:

Me'moriy kompozitsiya- gumbaz,peshtoq, ravoq, minora va hovlilarning o'zaro uyg'unligi.

Naqsh va bezak san'ati- geometric naqhlar, islimiy bezaklar, koshinkorlik va ganch o'ymakorligi

Milliy hunarmandchilik- yog'och o'ymakorligi,misgarlik, zardo'zlik va kashtachilik an'analari.

Ramziy ma'nolar-naqshlarda tartib, uyg'unlik va an'anaviy dunyoqarashnig ifodalanishi.

Shaharsozlik- masjidlar, madrasalar, bozorlar va hovuzlarning yagona tarixiy muhitni tashkil etishi.

UNESCO Buxoroning qadrini faqat obidalarda emas, balki tarixiy shahar tuzilishi va me'moriy muhitining yaxlitligida ham ko'radi.

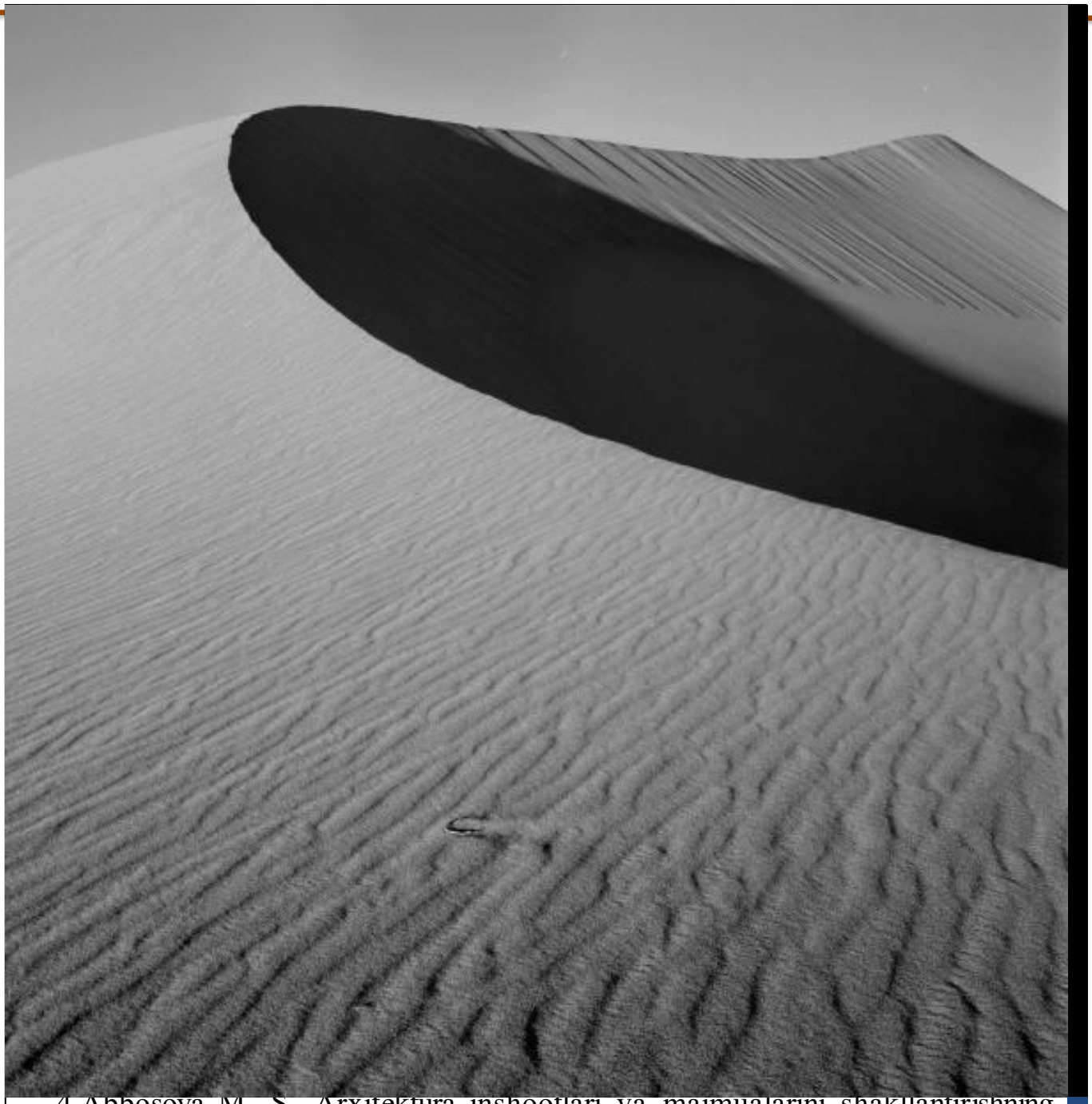
Buxoro badiiy merosining jahon madaniyatidagi o'rni.

Buxoro tarixiy yodgorliklarining jahon madaniyatidagi o'rnini bir nechta asosiy yo'nalishda ko'rib chiqish mumkin.

Buxoro me'morchiligi Markaziy Osiyoda shakllangan qurilish va bezak an'analarining yuksak darajada namoyon etadi. G'isht terish san'ati, gumbazlar qurilishi va monumental kompositsiyalar o'rta asr me'moriy yutuqlarning muhim yutuqlardandir.

Buxoro Buyuk Ipak yo'lidagi savdo va madaniy aloqalarni bog'lab turuvchi va ular orqali hunarmadchilik rivojiga zamin yaratgan madaniyat o'chog'idir.

Buxoroning tarixiy markazi 1993-yilda UNESCOning Butunjahon merosi ro'yxatiga kiritilgan. Bu holat shaharning xalqaro miqiyosidagi madaniy ahamiyatini e'tirof etadi hamda tarixiy qiyofasini saqlash mas'uliyatini oshiradi.

4.Abbosova M. S. Arxitektura inshootlari va majmualarini shakllantirishning ekologik tamoyillari. JOURNAL OF Science- Innovative Research in Uzbekistan, 2023. - vol. 1(6), 250

5.Pugachenkova 1976.Me’moriy shakl va kompozitsiya .

[Название документа]

[Введите подзаголовок документа]

[Введите аннотацию документа. Аннотация обычно представляет собой краткий обзор содержимого документа. Введите аннотацию документа. Аннотация обычно представляет собой краткий обзор содержимого документа.]

[Название документа]
[Введите подзаголовок документа]

Заголовок 1

Коллекции на вкладке "Вставка" содержат элементы, которые определяют общий вид документа. Эти коллекции служат для вставки в документ таблиц, колонтитулов, списков, титульных страниц и других стандартных блоков. При создании рисунков, диаграмм или схем они согласовываются с видом текущего документа.

- Заголовок 2

Формат выделенного текста можно легко изменить, выбрав нужный вид из коллекции экспресс-стилей на вкладке "Главная". Текст можно также отформатировать с помощью других элементов управления на вкладке "Главная". Большинство элементов управления позволяют использовать вид из текущей темы и формат, указанный непосредственно.

Чтобы изменить вид документа, выберите элементы темы на вкладке "Макет страницы".

- Заголовок 3

Коллекции на вкладке "Вставка" содержат элементы, которые определяют общий вид документа. Эти коллекции служат для вставки в документ таблиц, колонтитулов, списков, титульных страниц и других стандартных блоков. При создании рисунков, диаграмм или схем они согласовываются с видом текущего документа.

[Боковая полоса]
[Введите содержимое боковой полосы. Боковая полоса представляет собой независимое дополнение к основному документу. Обычно она выровнена по левому или правому краю страницы либо расположена в самом верху или в самом низу.]